

Economia del Bé Comú

[Informació extreta traduïda de “La economía del bien común” Christian Felber. Ed. Deusto. Barcelona, 2102 (2a edició).]

L'economia del bé comú és un model que des de 2010 està sent implementat per centenars d'empreses i organitzacions a més de 15 països.

El bé comú es basa en els valors més saludables de les relacions humanes - la confiança, la cooperació, l'apreci, la co-determinació, la solidaritat i la voluntat de compartir - els valors que, junts, ens fan millors i més feliços.

El nou paradigma transforma la lluita feroç i l'egoisme avariós vers la cooperació i l'altruisme generós, transforma la finalitat del lucre financer a la contribució al bé comú.

El balanç financer passa ser secundari. El balanç del bé comú (balanç social) és l'essencial, mesura intangibles molt valuosos com la dignitat humana, la responsabilitat social, la sostenibilitat ecològica, la participació democràtica i la solidaritat amb tots el grups involucrats en l'activitat de l'empresa. El capital és el mitjà, no el fi, per aconseguir la felicitat de tothom.

La desigualtat avui és el motor del creixement. Cada cop hi ha més desigualtat entre salaris i rendes. El capitalisme està cridat a reinventar-se, perquè la situació no és sostenible.

Hi ha 3 objectius del bé comú:

- Resoldre la contradicció de valors entre economia i societat.
- El sistema econòmic real actual vulnera l'esperit de les constitucions.
- L'èxit econòmic deixa de mesurar-se mitjançant indicadors de valors de canvi per mesurar-se mitjançant indicadors d'utilitat social.

En l'actual sistema les relacions entre les persones fracassen i posa en perill la pau espiritual, social i ecològica.

Es tracta de que tot sigui més humà i més eficaç. L'economia del bé comú incentiva i premia les qualitats i els valors del comportament que contribueixen a l'èxit de les relacions humanes i ecològiques: confiança, estima, cooperació, solidaritat i voluntat de compartir. Segons diverses recerques científiques, les persones es troben més motivades en un marc d'incentius que a través de la competència i l'egoisme.

L'economia del bé comú es construeix sobre una cooperació sistemàtica, també amb la naturalesa. Es basa en estructures resilents que, en comptes de provocar impactes ecològics, ajuden solidàriament a esmorteir-los.

L'elecció és nostra. Ens necessitem els uns als altres. Amb la solidaritat, la cooperació i l'orientació al bé comú experimentarem més llibertat que en la hiper-competitiva societat capitalista.

Apartats rellevants del llibre “La economía del bien común” Christian Felber. Ed. Deusto. Barcelona, 2102 (2a edició):

I. Anàlisi breu

Vivim en una profunda contradicció. En les nostres relacions diàries o d'amistat ens va bé quan posem en pràctica valors tals com la confiança, la sinceritat, l'apreci, el respecte, escoltar als demés, l'empatia, la cooperació, l'ajuda mútua i la voluntat de compartir.

En canvi, l'economia de lliure mercat es basa en un sistema amb normes que potencien la cerca de beneficis i la competència. Aquestes pautes incentiven l'egoisme, la cobdícia, l'avarícia, l'enveja, la falta de consideració i de responsabilitat.

El resultat és una catàstrofe cultural. Dividint-nos com a individus i com a societat. Ja que els valors són el fonament de la convivència. És on donem sentit als nostres actes.

Si les persones persegueixen el seu propi benefici com a única meta, i actuen unes contra altres, aprenen a ser més astutes que les altres i creuen que aquesta és la forma correcta i normal d'actuar.

Competència = enganyar als altres en tot, no ens comportem com a éssers equivalents. Perdem la nostra dignitat. Dignitat és valor en igualtat, sense condicions i inalienable (el primer valor en la Declaració Universal dels Drets Humans).

En el lliure mercat és legal i usual que instrumentalitzem els altres i vulnerem la seva dignitat. Si no hi ha dignitat no hi ha llibertat.

Aconseguir el propi profit és més fàcil quan m'aprofito del qui tinc més aprop i danyo la seva dignitat. Utilitzem els altres com a mitjans per als nostres fins.

Resultat: vulneració de la dignitat humana i restricció de la llibertat de molts éssers humans.

Lliure mercat? Només per a una part de les persones. Crea dependència (transaccions) per a altres.

Desigualtat de poder en les relacions comercials privades: en l'economia capitalista s'incentiva els més poderosos per fer de la desigualtat un avantatge.

Pèrdua de la confiança quan temem que els altres s'aprofiten de nosaltres. La confiança és allò que manté unida la societat, no l'eficàcia.

Al utilitzar-nos, ens degradem, destrossem la confiança social i l'autoestima de la majoria de les persones.

Conseqüències de recerca de l'interès propi i de la competència:

- Concentració i abús de poder. Corporacions enormes.
- Interrupció de la competència i formació de càrtels i oligopolis.
- Cooperació entre les elits econòmiques i polítiques per mantenir el poder.

- Localització de la competència. Els països atreuen a les grans empreses a canvi de beneficis o avantatges locals, en detriment de les pimes locals.
- Política de preus ineficaç. Els preus expressen les relacions de poder, els interessos dels poderosos i no els costos o necessitats reals.
- Polarització i por socials. Economia de mercat és economia de poder. Quant més gran és la lliure competència més grans són els desnivells de poder i les desigualtats, i la bretxa entre rics i pobres.
- No satisfacció de necessitats bàsiques i fam. Cada cop hi ha més fam. Qui té les necessitats bàsiques cobertes se n'inventa d'altres.
- Destrucció ecològica. El capitalisme té com a fita suprema l'ampliació de capital financer, la resta d'objectius tenen menys prioritat.
- Pèrdua de sentit. Les persones concentren la seva vida en guanyar diner i consumir; cada cop estan més lluny dels seus desitjos reals i als seus ideals.
- Deteriorament dels valors. En economia ascendeixen les persones antisocials.
- Supressió de la democràcia. L'economia capitalista utilitza la democràcia per al benefici propi. La democràcia és víctima del mercat lliure. Multinacionals, bancs i fons d'inversió s'han fet molt poderosos a través de grups de pressió, la possessió de grups mediàtics, el finançament de partits polítics, o la influència en parlaments i governs.

II. L'economia del bé comú – idea principal

Avui l'èxit econòmic es mesura amb el producte interior brut i el benefici financer, l'èxit només mesurat en diners. El diner pot mostrar valors de canvi però no utilitats socials. Els éssers humans el que necessiten són utilitats. El PIB i els beneficis financers no informen de forma fiable sobre la disponibilitat de les utilitats.

L'economia del bé comú pretén canviar la mesura econòmica de l'èxit, de comptabilitzar els valors de canvi a comptabilitzar les utilitats socials. Canviar els dèbils indicadors monetaris per forts indicadors no monetaris.

El PIB indica alguna cosa fiable sobre si un país està en guerra o en pau? Si es tracta d'una dictadura o una democràcia?

El PIB no és capaç de mesurar allò que realment importa.(macroeconòmic). El mateix en el benefici financer d'una empresa. L'empresa crea o destrueix feina? els beneficis es reparteixen de manera justa? L'empresa cuida o explota el medi ambient? (microeconòmic).

El benefici de l'empresa informa de com es serveix ella mateixa, però no de com serveix a la societat.

S'haurà de mesurar el bé comú dels productes de les empreses amb certificats obligatoris i controlats per llei.

En el balanç del bé comú es mesuren **5 valors**: dignitat humana, solidaritat, justícia, sostenibilitat medioambiental i democràcia.

El balanç del bé comú mesura com els **5 grups d'interès** de les organitzacions (proveïdors, inversors, empleats, clients, competidors, associacions locals, generacions futures i el medi ambient) viuen aquests valors bàsics.

En la matriu del bé comú:

- l'eix horitzontal recull els cinc valors fonamentals, i
- en l'eix vertical els diferents grups d'interès.

En les interseccions es mesuren actualment disset indicadors del bé comú:

- La utilitat dels productes/serveis.
- Les condicions laborals.
- Si l'empresa produeix de manera ecològica.
- El tracte als clients.
- La solidaritat de l'empresa respecte a altres empreses.
- El repartiment d'ingressos.
- El tracte i remuneració que reben les dones.
- Si es prenen les decisions democràticament.

Disset indicadors puntuables. En cada indicador es pot arribar a quatre nivells: principiant, avançat, experimentat, exemplar.

El balanç compleix amb 8 criteris obligatoris:

- Compromís. Amb la voluntarietat no és suficient.
- Totalitat. S'ha de mesurar tots els aspectes.
- Capacitat de mesurament. Els resultats han de ser mesurables i objectivament valorables.
- Comparabilitat. Totes les empreses han de compartir objectius i indicadors.
- Claredat. El balanç ha de ser comprensible per tothom.
- De caràcter públic. Ha d'estar disponible per tothom i a internet.
- Auditoria externa. Per evitar que les empreses es valorin a si mateixes.
- Conseqüències jurídiques. Qui faci més per la societat ha de ser recompensat.

Cada empresa pot aconseguir com a màxim 1.000 punts. El resultat del balanç del bé comú ha de figurar en tots els productes i serveis. Es pot etiquetar en 5 nivells de diferents colors:

- De 0 a 200 punts, nivell 1, vermell.
- De 201 a 400, 2, taronja.
- De 401 a 600, 3, groc.
- De 601 a 800, 4, verd clar.
- De 801 a 1.000, 5, verd.

El balanç ha de ser obligatòriament públic.

Quants més punts aconseguixi del bé comú d'una organització, de més avantatges legals ha de gaudir.

Per exemple:

- Disminució de l'impost sobre el valor afegit (de 0 a 100 per cent).
- Aranzels més baixos (de 0 a 1.000 per cent).
- Crèdits bancaris amb condicions més favorables.
- Prioritat en la compra pública i l'adjudicació de contractes (una cinquena part del rendiment econòmic).
- Cooperacions amb universitats públiques en investigació.
- Ajudes directes.

Amb aquest sistema no es necessitarà la intervenció de l'Estat, només recapta els impostos, doncs el mercat es regularà a si mateix. Hi ha un control intern i després un control extern (auditoria) en l'empresa.

L'economia del bé comú és una forma d'economia de mercat cooperativa i no capitalista.

Amb el certificat de l'auditor del bé comú, el balanç és vàlid i l'empresa és classificada immediatament a un nivell impositiu i aranzelari, adjudicant-li unes condicions de crèdit.

Molts grups d'interès tenen un interès tangible en què el balanç sigui correcte, i per tant, un intent de falsejar-lo, sortirà a la llum.

El balanç financer es continua realitzant per part de l'empresa, es converteix en un balanç intermedi, ja que el benefici no és la finalitat sinó un mitjà per arribar al benefici social.

Utilitats permeses dels superàvits:

- 1-Inversions
- 2-Previsions per pèrdues
- 3-Augment del capital propi
- 4-Repament als col·laboradors
- 5-Préstecs a socis

Utilitats no permeses del superàvit:

- 1-Repartiment del benefici entre propietaris que no treballen a l'empresa.
- 2-Dissociació de poder i responsabilitat.
- 3-Repartiment injust fins a l'explotació.
- 4-Motiu absurd. El lucre.
- 5-Concentració de poder i retroalimentació positiva.

Només les persones que treballen a l'empresa han de participar en els beneficis. Les empreses poden rebre capital financer extern a través de quatre camins:

- Capital aliè, prestat per bancs orientats al bé comú.
- Capital social.
- Capital propi aportat per joves col·laboradors.
- Capital aliè sense costos.

- 6-Adquisició i fusió d'empreses.
- 7-Inversions financeres.
- 8-Donacions a partits polítics.

Fi de l'obligació del creixement infinit!

En l'economia del bé comú existeix la competència entre les empreses. Però amb el balanç del bé comú les empreses són recompensades per cooperar i penalitzades quan competeixen.

Si les empreses cooperen i s'ajuden, millors resultats tindran al balanç del bé comú. Les empreses es poden ajudar compartint coneixements, cedint comandes, cedint mà d'obra, oferint préstecs sense interessos o procurant-se mútuament compensacions de liquidesa. I evitar el dumping en els preus per conquistar i acaparar mercat. No absorbint-se unes a altres.

Ara: sistema *win-lose*, guanyar-perdre.

Economia del bé comú: *win-win*.

L'economia del bé comú és una economia de mercat, no dirigida.

Empreses d'ara: "menjar o ser menjats".

Empreses del bé comú: "viu i deixa viure".

Si per cada dècada de vida laboral totes les persones es prenguessin un any, per dedicar-se a d'altres coses tot seguint cobrant el salari, se solucionaria l'atur a Europa.

Cal oferir una remuneració solidària per a persones amb discapacitat o necessitats especials que no poden treballar o només poden fer-ho parcialment.

Pensions assegurades. Es rehabilitarà el desacreditat contracte intergeneracional i es reforçarà el sistema de distribució de fons de la Seguretat Social.

V. Motivació i sentit

La motivació en l'economia no s'estanca, si no hi ha competència no es treballa?

1. Els treballadors necessiten ingressos monetaris. L'obligació de treballar no desapareix, es debilita, hi ha la “dot democràtica”, la reducció de la jornada laboral i quatre anys sabàtics. Els salaris són suficients per portar una vida digna, no una “bona vida”. Les persones poden contribuir i codecidir més, es difuminen els papers d'empresari i treballador, les persones troben més sentit en el treball remunerat gràcies a la nova meta principal de totes les empreses, les persones estan menys estressades i pressionades, les empreses no entren en feroç competència unes amb altres ni han de perseguir tenir un major benefici que les altres, amb el que no han de destruir llocs de treball.
2. Hi ha un salari mínim i limitat si vol guanyar més diners (treballant), el dret d'herència està limitat, no es premia la propietat o possessió sinó el treball, per tant, els ingressos només s'obtenen amb rendiment real.
3. Segons estudis, el llindar de la felicitat es troba en uns ingressos anuals de 20.000 dòlars nord-americans, una xifra inferior al doble de l'acceptat salari mínim interprofessional de 1.250 euros al mes.
4. Segons estudis psicosocials i neurològics les persones es motiven més intensament amb altres factors diferents del diner: autonomia, identitat, competència personal, comunitat i relacions.
 - a. Autonomia. La persona vol articular lliurement els seus sentiments, necessitats i pensaments. El diner no és un sentiment ni una necessitat bàsica ni un pensament creatiu.
 - b. Identitat. Tots som únics. Cal trobar la singularitat de cadascú i desenvolupar-la.
 - c. Competència. Reconèixer les capacitats de cadascú, aquesta necessitat de competència motiva millor en estructures cooperatives i no en competitives.
 - d. Aportació. Cada persona pot i vol aportar alguna cosa. A través de les aportacions es crea sentit, col·lectivitats i abundància.
 - e. Comunitat. Les persones som éssers sociables. Creem xarxes socials. La comunitat satisfà necessitats bàsiques com la sensació de protecció, la seguretat, la sensació de ser apreciat, el reconeixement, l'escolta.
 - f. Relacions. “Les relacions positives són l'objectiu desconegut darrere el que es troben tots els esforços humans”, va escriure Joachim Bauer.

Quan una persona és més feliç és que viu:

- Relacions positives amb un mateix.
- Relacions positives amb altres persones.
- Relacions positives amb la naturalesa.
- Relacions positives amb un tot.

La democratització de les empreses incrementarà la motivació dels treballadors, i també el benestar. Segons Richard Wilkinson, en la col·lectivitat amb participació s'incrementa la productivitat.

En l'economia del bé comú qualsevol persona pot fundar una empresa si moltes persones ajunten les seves “dots democràtiques”, s'aconsegueix una quantitat milionària per fundar una empresa. Sense la necessitat de crèdit el risc empresarial es redueix. A més, es proposa:

- participació progressiva dels col·laboradors en la propietat de l'empresa.
- immunització progressiva del benefici contra el repartiment injust del mateix.
- participació obligatòria dels treballadors en les decisions de les grans empreses.

El repartiment més just del capital i del dret de vot fa que la disposició front al risc es reparteixi més equitativament entre la població.

La suspensió latent de la “responsabilitat en solitari”, sobretot dels homes a les empreses, dissoldria lentament una encara operativa estructura social patriarcal, o millor dit els lligams de la societat patriarcal.

Si la possibilitat d'acumular una fortuna material es limita i si el clima de tota la societat afavoreix l'èxit de les relacions, llavors es justifica l'esperança de que més persones escullen, o al menys puguin projectar, el seu lloc de treball d'acord amb el seu potencial.

Si escullo alguna cosa lliurement amb sentit, per regla general la realitzo amb ganes, em dedico amb totes les meves forces i atenció, m'hi lliuro per complet.